

בגדר פטור שן ורגל ברה"ר וקרן ברשות המזיק

דתיעול לשדה חבירו כתיב. והערוגה כיון דעיילא ביה באונס נפילה כי אכלה נמי אינה משלמת אלא מה שנהנית. ואף על גב דידע דקיימא התם ויכול לאפוקי דבעי' ושלח ובער וליכא. אבל יצאה מערוגה זו ונכנסה לערוגה אחרת ומצי לאפוקה קרינא ביה ובער ושלח. ורבי יוחנן אמר אפילו מערוגה לערוגה ואפי' כל היום עד שתצא (לדעת) ותחזור לדעת. דכולה גינה דנפלה ביה באונס כחדא ערוגה דמיא ולא קרינא ביה ובער בשדה אחר.

ז. תלמוד בבלי בבא קמא יט.

התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י, מהו? א"ל: עקירה אין כאן, הנחה יש כאן? איתביה: היתה מהלכת בדרך והתיזה, בין ברה"י בין ברה"ר - חייב; מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר! לא, התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י. והאמרת: עקירה אין כאן, הנחה יש כאן? א"ל: הדרי בי.

ח. רי"ף בבא קמא א:

וכולהו בין אבות בין תולדות מועדין מתחלתן נינהו לבד מקרן דתם ולבסוף מועד הוא ושן ורגל ברה"ר פטורין משום דאורחיהו הוא:

ט. רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק א הלכה ח

הזיקה ברה"ר או בחצר שאינה של שניהן לא למזיק ולא לניזק או בחצר שהיא של שניהן והרי היא מיוחדת להניח בה פירות ולהכניס לה בהמה כגון הבקעה וכיוצא בה, אם בשן ורגל הזיקה כדרכה הרי זה פטור מפני שיש לה רשות להלך בכאן ודרך הבהמה להלך כדרכה ולאכול ולשבר כדרך הילוכה, ואם נגחה או נגפה או רבצה או בעטה או נשכה, אם תמה היא משלם ח"נ ואם מועדת משלם נזק שלם.

י. תלמוד בבלי בבא קמא יט:

יתיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה, נפק מילתא מבינייהו: כשכשה בזנבה, מהו? א"ל אידך: וכי יאחזנה בזנבה וילך? אי הכי, קרן נמי נימא: וכי יאחזנה בקרן וילך? הכי השתא, קרן לאו אורחיה, הא אורחיה. וכי מאחר דאורחיה, מאי מבעיא ליה? כשכוש יתירא מבעיא ליה.

יא. תלמוד בבלי שם

כיצד משלמת מה שנהנית? אכלה מתוך הרחבה - משלמת מה שנהנית, מצדי הרחבה - משלמת מה שהזיקה; מפתח החנות - משלמת מה שנהנית, מתוך החנות - משלמת מה שהזיקה.

יב. רא"ש בבא קמא א, א

ושן ורגל פטורין ברה"ר דאורחיה הוא תמיה לי מה הוצרך לפרש טעמא דפטירי משום דאורחיהו הוא הא קרא כתיב ובער בשדה אחר ודרשינן ולא ברה"ר. ואפשר שבא לפרש טעם הפסוק למה פטרתו תורה ברה"ר לפי שדרכו לילך ברה"ר ואי אפשר שילכו הבעלים אחריהן תמיד. אבל קרן חייבת ברה"ר אף על פי שדרכו לילך שם דכיון דאייעד ויודע שהוא נגחן הוה ליה למריה לנטוריה (והכי) קי"ל דקנסא הוא כי היכי דלינטוריה לתוריה ונפקא מינה מטעם זה שאם היה עץ ארוך מונח מקצתו ברה"ר ומקצתו ברה"י ודרסה עליו ברה"ר ושברה ברה"י כלים כיון שדרכה לילך ולדרוס עליו פטורין וכו'.

א. תלמוד בבלי בבא קמא ג.

אמר מר: ובער זו השן, וכן הוא אומר: כאשר תלמוד יבער הגלל עד תומו. טעמא דכתב רחמנא כאשר יבער הגלל עד תומו, הא לאו הכי במאי אוקימנא לה? אי קרן, כתיב! אי רגל, כתיב! איצטריך, סד"א אידי ואידי ארגל, הא דאזיל ממילא, הא דשלח שלוחי, קמ"ל. והשתא דאוקי אשן, רגל דאזלה ממילא מנלן? דומיא דשן, מה שן - לא שנה שלחה שלוחי, ל"ש דאזל ממילא, אף רגל - לא שנה שלחה שלוחי, לא שנה אזלה ממילא.

ב. תלמוד בבלי בבא קמא נה:

ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתן, ואלו הן: בור ואש, שן ורגל, בור, דכתיב: כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו, הא כסהו - פטור; אש, דכתיב: שלם ישלם המבעיר את הבערה, עד דעביד כעין מבעיר; שן, דכתיב: ובער בשדה אחר, עד דעביד כעין ובער; רגל, דכתיב: ושלח, עד דעביד כעין ושלח. ותניא: ושלח - זה הרגל, וכן הוא אומר: משלחי רגל השור והחמור, ובער - זה השן, וכן הוא אומר: כאשר יבער הגלל עד תומו; טעמא דעביד כעין ושלח ובער, הא לא עביד - לא.

ג. תלמוד בבלי בבא קמא נח.

אמר רב כהנא: לא שנו אלא באותה ערוגה, אבל מערוגה לערוגה - משלמת מה שהזיקה; ורבי יוחנן אמר: אפי' מערוגה לערוגה, ואפילו כל היום כולו, עד שתצא ותחזור לדעת. א"ר פפא: לא תימא עד שתצא לדעת ותחזור לדעת, אלא כיון שיצתה לדעת אף על פי שחזרה שלא לדעת, מ"ט? דא"ל: כיון דילפא, כל אימת דמשתמטא להתם רהטא.

ד. חדושי הרשב"א שם

הא דאמר ר' יוחנן אפילו מערוגה לערוגה, אפילו כשראוה הבעלים שנפלה וכי רועה היא, ותדע מדאמר רב כהנא מערוגה לערוגה חייב דעל כרחין ההיא כשהבעלים יודעים היא, דאי לא אמאי חייב והא אונס הוא, א"ו כשידעו הוא ואפ"ה לר' יוחנן פטור עד שתצא דמן שמיא הוא דקנסוה, וכן פי' הראב"ד ז"ל.

ה. בית הבחירה למאירי שם

זה שאמרנו שאינה משלמת אלא מה שנהנית לא סוף דבר שאכלה באותה ערוגה שנפלה עליה אלא אף מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כלו ואפילו ידעו הבעלים כשירדה אין אומרים היה לו להוציאה שמ"מ יראים הם להכנס לגנתם של אחרים ואינו חייב במה שהזיקה עד שתצא בידיעת הבעלים ותחזור ותזיק.

ו. רא"ש שם

אמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה. ומיירי בדאפשר לרועה למיטרח בתרה ולאפוקה. דאי לאו הכי כי היכי דהוי אונס באכילת ערוגה שנפלה בה ה"נ הוי אונס בכל הערוגות. ואפ"ה פוטר רב כהנא באכילת אותה ערוגה כולה דכיון שהנפילה היתה באונס לא קרינן ביה ושלח ובער עד דעביד כעין ושלח כעין ובער. דהא דכתיב ושלח ובער מקמי

יג. פלפולא חריפתא שם

והוסיף בעל שלטי הגבורים וכתב וז"ל ובודאי דהכי הוא דעת רבינו דבפ' כיצד הרגל השמיט בעיא דר' ירמיה לר' זירא דבעא מיניה התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י מהו ואסיקנא התם דחייב ורבינו השמיטו משמע דס"ל דלאו הלכתא היא אלא התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י פטור דאורחיה הוא עכ"ל. ואני מתמיה מאוד על כל זה דמנין לו להרי"ף לפרש טעמא דקרא מלבו ולהוציא דין מכח אותו הטעם שהוא דלא כמסקנא דגמרא.

יד. תלמוד בבלי בבא מציעא קיז:

מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל, ואמר לו: פנה אבניך, ואמר לו: הגיעוך - אין שומעין לו. משקבל עליו, אמר לו: הילך את יציאותיך, ואני אטול את שלי - אין שומעין לו.

טו. תוספות שם

אמר ליה הגיעוך אין שומעין לו - אף על גב דמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אמרי' בפרק המניח (שם דף כט.) דפטור הכא דאישתמוטי קא מישתמיט ואינו מפקירו כדאמר בגמרא.

טז. שיטה מקובצת שם

ולי נראה שאינו קשה כלום דהתם לא עשה ההיזק בשעת נפילה ומפקירין קודם שיעשה היזק והוה ליה בור לאנסו ואם ישל בו אדם אחר כך פטור אבל הכא בשעת נפילה עשה לו ההיזק כי נתמלאת גנתו אבנים ועפר ואינו יכול לזרעה. הרא"ש:

יז. תלמוד בבלי בבא קמא כ.

א"ל: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או אין צריך? וכו' לא צריכא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, מאי? מצי אמר ליה מאי חסרתך, או דלמא מצי אמר הא איתנהי?

יח. תוספות שם

ואם תאמר ההוא דתחב לו חבירו בבית הבליעה דריש אלו נערות (כתובות דף ל:) אמאי חייב האוכל זה נהנה וזה לא חסר הוא שאם היה מחזיר היתה נמאסת ואין שוה כלום וי"ל דלא דמי הואיל ונהנה מחמת החסרון שהיה מתחילה מידי דהוי אהא דתנן מתוך הרחבה משלם מה שנהנית דאלעיסה לא מחייב דהוי שן ברה"ר אלא אהנאת מעיו מחייב אף על פי שאם מחזירו אין שוה כלום.

יט. תלמוד בבלי בבא קמא כ:

ת"ש: הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה, הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיך; יציאותיך הוא דמחייב ליה בעל הבית, הא שכרו לא, ש"מ: זה נהנה וזה לא חסר - פטור! שאני התם, דביתא לעלייה משתעבד. ת"ש, רבי יהודה אומר: אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו - צריך להעלות לו שכר; ש"מ: זה נהנה וזה לא חסר - חייב! שאני התם, משום שחרוריתא דאשייתא.

כ. תלמוד בבלי בבא קמא כא.

ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי, אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה. לימא, קסבר רב נחמן: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו - צריך להעלות לו שכר! ההוא, מעיקרא קרמנאי הוו דיירי ביה ויהבי להו ליתמי דבר מועט, א"ל: זיל פייסינהו ליתמי, ולא אשגת, אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה.

כא. שיטה מקובצת שם

ואף על גב דגבי רב נחמן דגבה אפדנא החיוב לא בא מחמת החסרון דחסרון מחמת שהיו נותנין ליתומים מתחילה דבר מועט אינו אלא גרמא בעלמא מכל מקום בדיני שמים חייב אבל לגבי בהמה פטור לגמרי. תלמידי הרב ר' ישראל ז"ל.

כב. תלמוד בבלי בבא בתרא כג.

מתני'. מרחיקין את השוכך מן העיר חמשים אמה. ולא יעשה אדם שוכך בתוך שלו - אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח; רבי יהודה אומר: בית ארבעת כורין מלא שגר היונה. ואם לקחו, אפילו בית רובע - הרי הוא בחזקתו.

כג. תלמוד בבלי בבא בתרא כה:

מרחיקין את המשרה מן הירק וכו'. תנא: רבי יוסי מתיר בחרדל, שיכול לומר לו: עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבורי, הרחק דבורך מן חרדלי, שבאות ואוכלות לגלוגי חרדלי. מתני'. מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה - חמשים אמה, בין מלמעלה בין מן הצד. אם הבור קדמה - קוצץ ונותן דמים, ואם אילן קדם - לא יקוץ, ספק זה קדם וספק זה קדם - לא יקוץ; ר' יוסי אומר: אף על פי שהבור קודמת לאילן - לא יקוץ, שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו.

כד. תלמוד בבלי בבא בתרא יח:

והתנן, רבי יוסי אומר: אף על פי שהבור קודמת לאילן - לא יקוץ, שזה חופר בתוך שלו, וזה נוטע בתוך שלו! אלא, לעולם ר' יוסי על הניזק ס"ל, ולדבריהם דרבנן קאמר להו: לדידי על הניזק להרחיק את עצמו, ואפי' משרה וירקא לא בעי רחוקי, אלא לדידכו דאמריתו על המזיק, תינח משרה וירקא, דהני מזקי הני והני לא מזקי הני, אלא חרדל ודבורים - תרוייהו מזקי אהדדי.

כה. תלמוד בבלי בבא בתרא כב:

רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו אתו אומני ויתבי תותייהו, ואתו עורבי - אכלי דמא וסלקי אבי תאלי ומפסדי תמרי, אמר להו רב יוסף: אפיקו לי קורקור מהכא. א"ל אביי: והא גרמא הוא! א"ל: הכי אמר רב טובי בר מתנה, זאת אומרת: גרמא בניזקין אסור. והא אחזיק [להו]! הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אין חזקה לנזקין. ולא איתמר עלה, רב מרי אמר: בקוטרא, ורב זביד אמר: בבית הכסא? אמר ליה: הני לדידי דאנינא דעתאי, כי קוטרא ובית הכסא דמו לי.

כו. טור חושן משפט שצ

אבל הצניעו בעליו או שהוא הפקר ונקשר מאליו ושבר בו דרך זריקה חייב בעל התרנגול חצי נזק ואם הזיק החוט אחר שנח פטור דהוה ליה בור וכתוב כי יכרה איש בור ודרשינן ולא שור בור לפיכך החוט שיש לו בעלים ולא הצניעו ונקשר מאליו ברגל תרנגול של הפקר חייב בעל החוט הכל בין שבר בו דרך גרירה בין זרקו ושבר בו.

כז. תלמוד בבלי בבא בתרא יח.

תא שמע: מרחיקים את הזרעים, ואת המחרישה, ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים; טעמא דאיכא כותל, הא ליכא כותל - סמך! לא, כי ליכא כותל נמי לא סמך. ואלא מאי קמ"ל? הא קא משמע לן, דמתונתא קשה לכותל.

כח. טור חושן משפט קנה

מט סמך בא' מאלו שהיה לו להרחיק וגרם היזק לחבירו כתב הראב"ד ז"ל שפטור מלשלם כי היכי דפטרינן בהנך דהוו נפצי כיתנא והוה אזיל רקתא ומזיק לאינשי וכן גבי אם סמך כותלו לשובך חבירו ומזיקתו הנמייה בגרמתו דחשבינן ליה גרמא בניזקין ופטור וה"ה באינך כולהו ומכל מקום לכתחלה כשבא לסמוך יכול חבירו לעכב עליו שלא יסמוך לו. אף על פי שאין ההיזק יכול להגיע אליו מיד אלא מן הרוח שמסייעו כגון שמנפץ הפשתן והרוח מוליך המוץ למקום אחר ומזיק וכיוצא בזה אפ"ה יכול למנען אבל בעל העיטור כתב על ההיא דלא יעמיד אדם תנור דקתני בה ואם היזק חייב לשלם דה"ה בכל אינך שיעורין אם היזק אפילו לאחר שהרחיקו חייב לשלם וכו' דממונא דידיה אזיק וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל שבכולם חייב לשלם חוץ מהיזק הנמייה ע"י סמיכת כותל והיזקא דמנפיץ כיתנא שלא היה ההיזק ראוי לבוא מכח מעשיו אלא ע"י הרוח והנמייה לפיכך לא חשיב מזיק אלא גרמא בנזקין הוא ופטור:

כט. מלחמת ה' בבא בתרא ט:

ואי קנין דבורים תורה היינו נמי שן דאמר רחמנא לתשלומין כדאמר' ובער אלא דלא קני להו אלא מפני דרכי שלום מיהו כי שכיח היזקיהו ודאי מסלק ליה דהיינו נמי שובך כדאמרין.

ל. קונטרס דינא דגרמי

ואכתי איכא למידק ואי אזלי שרשין ומזקי ליה לבור מ"ט פטור מלשלם הא שורו [הוא] והוה ליה לטפויי באפייהו, לא קשיא דכיון דלאו גופיה דאילן קא מזיק אלא שרשים הוא דמזקי ושרשין ממילא קא אתו פטור אף על גב דממונו הוא, ומ"מ יש לזה רשות לקוץ השרשים, וליכא לדמויי לשורו שהיזק בצרורות, דשאני התם דכחו דשור הוא וכנגיחה דידיה דמי והתורה חייבתו, אבל הכא נולד הוא ופטור שאין שמירתו עליו ואינו כחו של אילן הנטוע, וליכא לדמויה לאש שהוא הולך ומזיק, שכיון שלבה את האש עיקר השלהבת הוא שמזיק והולך ואוכל ומזיק, אבל הנך נולד הוא ואף על פי שמחמת האילן הוא מזיק פטור, אי נמי כיון דשרשין הוא דמזקי ולא חזי להו לית ליה לטפויי באנפייהו דדמי למי שנפרצה בלילה (ב"ק נ"ה ב') שהוא פטור, ואין אומרין בנזקין אלו זו דומה לזו שהדברים עמוקים והחלוקים דקים כחוט השערה וכולהו גמרא.

לא. נימוקי יוסף בבא בתרא יב.

והרחקת שובך הוי נמי מטעם אחר שהוא משום שן דיונים דדמאי לשן דשורו להתחייב על נזקיהן חשבינן להו כאילו הוו שלו לגמרי אף על פי שאינו שלו לגמרי לחייב בהם משום גזל מיהא מפני דרכי שלום איכא.

לב. יד רמ"ה בבא בתרא כה:

ואפילו במידי דלאו גיריה דקיי"ל כר' [יוסי] דמתניתין דאמר זה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו, הני מילי לכתחילה, אבל אם הזיק משלם מה שהזיק, ואפילו בור למעלה ואילן למטה, דכל היכא דלרבנן משלם מה שהזיק לר' יוסי נמי אם הזיק משלם מה שהזיק. דכי פליגי ר' יוסי ורבנן במידי דלאו גיריה הני מילי לענין חיוב הרחקה לכתחלה, אבל לענין חיוב תשלומין היכא דארחיק כשיעור ואתא מיניה הזיקא לאחר זמן לא שייכא בפלוגתייהו אלא טעמא אחרינא באנפי נפשיה הוא. דאע"ג דכל היכא דהוי גיריה חייב ואף על גב דלא אזיל מכחו, גבי מידי דלאו גיריה איכא לאיפלוגי, דאי הוי תולדה דחד מהנך אבות נזיקין דחייב רחמנא עלייהו מחייב כדנייהו, ומהאי טעמא מחייבינן ליה לבעל תנור היכא דאזיק לבתר דארחיק שיעור הרחקה. ואי לא הוי גיריה ולא שייך ביה חיובא דאבות נזיקין אף על גב דהוי גרמא דגיריה שנמצא גורם לזמן את הדבר המזיק, כגון ליבה וליבתו הרוח היכא דאין בלבויו לבדו כדי ללבות, וכגון סמיכת סולם לשובך היכא דגרים לקפיצת נמיה, כל כי האי גוונא היינו גרמא בנזיקין דקיימא לן דפטור. וגבי שרשי אילן היכא דאזיקהו לבור לאחר זמן, אף על גב דהני שרשין לאו איהו נטעניהו הם אלא נטיעת האילן הוא דגרמא להו לאיתניהו להני שרשין לאחר זמן, כיון דמגוף ממונו קא אתי לא גרעי מאשו דאיתלאי במידי דלאו ממונו והלכה והיזיקה, דאפילו היכא דפסקי גיריה מעיקרא מחייב עלה משום ממונו.

לג. חדושי הרשב"א בבא בתרא יח:

ועל עיקר הרחקת החרדל מן הדבורים תמיה לי אמאי מרחיק כלל והלא החרדל אינו נכנס לתוך תחומן של דבורים ודבורים הן שבאות לתוך שדה החרדל ואוכלות אותו וא"כ הו"ל כבור המיוחדת ברשות המזיק דפטור דא"ל תורך ברשותי מאי בעי, ונהי דבעל דבורים פטור מתשלומי נזק שמזיקין לחרדל ואפ"ל לר"י דאמר דדבורים מזקי לחרדל משום שאינן בני שמירה, מ"מ בעל החרדל אמאי מרחיק אדרבה היה לו לבעל הדבורים להרחיק אליבא דר"י דאמר דמזקי ליה לחרדל כמו שחייבו בעל שובך להרחיק שובכו מן העיר חמשים אמה וכן משדה חברו, ומשמע דמודה בה ר"י דגיריה נינהו, ואפשר דלר"י בעל הדבורים מרחיק הוא דכיוני שובך הן, ובהדיא תניא בתוספתא דמכלתין במתני' דהכא וכן היה ר"י אומר מרחיקין את הדבורים מן העיר חמשים אמה כדי שלא ינשכו את בני אדם ור' אליעזר אומר מגדל דבורים כמגדל כלבים, ואף כן מצאתי להרמב"ן נ"ר וכו' ומ"מ קושיא ראשונה במקומה עומדת אפ"ל לרבנן דאמרי על המזיק להרחיק את עצמו בעל החרדל למה מרחיק דאע"פ שהן ניזוקין אינו אלא כשור של ניזק ברשות המזיק, וצ"ל ע, ומתוך הדוחק יש לי לומר דריח החרדל מחדד פי הדבורים וממקומו הוא מזיקן, ועדיין אינו מתיישב בעיני דא"כ גירי דידיה נינהו ואמאי פליגי ביה ר' יוסי דהא מודה ר' יוסי בגירי:

לד. רמב"ם הלכות גניבה פרק א הלכה ט

העבד שגנב פטור מן הכפל ובעליו פטורין שאין אדם חייב על נזקי עבדיו אף על פי שהן ממונו מפני שיש בהן דעת ואינו יכול לשמורן שאם יכעיסנו רבו וילך וידליק גדיש באלף דינר וכיוצא בזה משאר נזקין, נשתחרר העבד חייב לשלם את הכפל.

לה. תלמוד בבלי בנא קמא כג:

הנהו עיזי דבי תרבו דהווי מפסדי ליה לרב יוסף, א"ל לאביי: זיל אימא להו למרייהו דליצנעיהו. אמר ליה: אמאי איזיל? דאי אזילנא, אמרי ליה: לגדור מר גדירא בארעיה. ואי גדר, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה? כשחתרה; אי נמי, דנפיל גודא בליליא. מכריז רב יוסף, ואיתימא רבה, דסלקין לעילא ודנחתין לתחתאה: הני עיזי דשוקא דמפסדי, מתרינין במרייהו תרי ותלתא זמנין, אי ציית - ציית, ואי לא - אמרין ליה: תיב אמסחתא וקבל זוזך.

לו. רא"ש שם

כתבו התוספות אישתמוטי הוה משתמט אביי שלא היה חפץ לילך דהא תנן אכלה מתוך החנות משלמת מה שהזיקה ולא אמרין שהיה לו לנעול חנותו וכן פסק רב אלפס ז"ל דליתא לדאביי. ומצאתי כתוב בשם ר"ח ז"ל דפסק הלכה כאביי. ומודה אביי דבעיר אם נכנסה לחצר הניזק ואכלה שחייבת שאין אדם יכול לנעול דלתי ביתו כל היום. והרועה יש לו לשמור הבהמה כשמוליכה דרך העיר שלא תיכנס לבית ותזיק אבל כשמתפשטים בשדה אינו יכול לשמור את כולם שלא יכנסו לשדות אחרים הלכך צריך אדם לגדור שדהו. והא דפריך שן דחייב היכי משכחת לה פי' שן דכתיב בקרא ובער בשדה אחר היכי משכחת לה:

לז. רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק א הלכה ז

כל מועד משלם נזק שלם מן היפה שבנכסיו וכל תם משלם חצי נזק מגופו, במה דברים אמורים בשנכנסה הבהמה לרשות הניזק והזיקתהו אבל אם נכנס הניזק לרשות המזיק והזיקתהו בהמתו של בעל הבית הרי זה פטור על הכל שהרי הוא אומר לו אילו לא נכנסת לרשותי לא הגיע לך הזק, והרי מפורש בתורה (שמות כ"ב ד') ושלח את בעירה ובער בשדה אחר.

לח. שולחן ערוך חושן משפט שפט, י

בד"א, כשנכנסה הבהמה לרשות הניזק והזיקתהו. אבל אם נכנס הניזק לרשות המזיק והזיקתהו בהמתו של בעל הבית, הרי זה פטור על הכל, שהרי הוא אומר לו: אילו לא נכנסת לרשותי לא הגיע לך הזיק. הרי מפורש בתורה, ושלח את בעירו ובער בשדה אחר (שמות כב, ד). הגה: כל זה לשון הרמב"ם; וצ"ע דמקרא זה צון ורגל הוא דכתיב לפטרן ברשות שניהם, אבל ברשות המזיק דפטור אפילו בקרן אין ענין מקרא זה טעם אליו, אלא דפטור מכח דאמר ליה: אילו לא נכנסה כו'; והא דפטור ברשות המזיק דוקא שנכנס שלא ברשות, אבל נכנס ברשות, כגון פועלים הנכנסים לתבוע זכרון, ונגחן זורו של בעל הבית, חייב (טור ס"ה בשם הרא"ש).

לט. תלמוד בבלי בנא קמא כא:

הכא בביער בשדה אחר קא מיפלגי, מר סבר: ובער בשדה אחר - ולא ברה"ר, ומר סבר: ובער בשדה אחר - ולא ברשות המזיק. ברשות המזיק, לימא: פירך ברשותי מאי בעי!

מ. ט"ז חושן משפט שפט

סעיף י' בהג"ה. וצ"ע דמקרא זה בשן ורגל כו'. נראה לישב, דאמת הוא דזה קאי אנוקי שן ורגל כדאיתא ריש ב"ק [ב' ע"ב], אלא דהוצרך לזה אף בקרן, ואתה מוכרח לכך, דאיתא בפרק כיצד הרגל דף כ"ו [ע"א], ולא תהא קרן ברשות הרבים חייב מק"ו, ומה שן ורגל דברשות הניזק נזק שלם ברה"ר פטורה, קרן שברשות הניזק חצי נזק אינו דין שברשות הרבים פטורה, א"ר יוחנן אמר קרא [שמות כ"א ל"ה] יחצון, אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י, וא"כ תיקשי לך גם ברשות המזיק יהיה חייב מקרא דיחצון הא אין חילוק בחצי נזק, וע"כ צ"ל דודאי ברשות המזיק הוה הק"ו במקומו דמה שן ורגל כו', ומוקמינן קרא דיחצון כו' על מסתבר דהיינו רה"ר, אבל לא על רשות המזיק דיש סברא לפטור מטעם אילו לא נכנסת כו', ועיקר פטור דשן ורגל ברשות המזיק הוא מטעם דכתב [שם כ"ב ד'] ושלח וביער בשדה אחר, דוקא שדה אחר הולכת להזיק, וע"כ נקיט הרמב"ם [פ"א מנוקי ממון הל' ז] האי מילתא גבי פטור דקרן (בר"ה) ברשות המזיק כיון דלא אתי אלא מק"ו דשן ורגל, ושן ורגל הוא מדכתיב ושילח את בעירה וגומר, כנ"ל:

מא. שולחן ערוך חושן משפט שפט, יד

אם הוא של אחד מהם לפירות ולא לשוורים, ולשני לשוורים ולא לפירות, והזיקה בהמתו של אותו שמייוחדת לו לשוורים ולא לפירות לאותו שמייוחדת לו לפירות בשן ורגל, חייב, דלגבייהו הוה ליה חצר הניזק. בקרן פטור, דלגבי דידיה הוה ליה חצר המזיק. ואם הזיקה בהמתו של אותו שמייוחדת לו לפירות לאותו שמייוחדת לו לשוורים. בקרן, חייב, דלגבי דידיה הוה ליה חצר הניזק; בשן ורגל פטור, דלגבייהו הוי חצר המזיק.

מב. סמ"ע שם

והשתא אתי שפיר דסתם המחבר וכתב והזיקה בשן ורגל, ר"ל לפירותיו. בקרן פטור, ר"ל שהזיקה בהמה דבעל השוורים לבהמה דבעל הפירות שהכניסה שלא ברשות וכו' אבל אין לפרש דמ"ש ברישא בקרן פטור, דר"ל אם הזיק שורו של זה שניתן לו רשות לשוורים לפירותיו של השני בבעיטה או ברביצה דמיקרי ג"כ קרן דפטור וכו' ש"מ דאם הזיקה הבהמה לפירות בקרן דחייב.